

BITIRUVCHILARNI ZAMONAVIY KASBLARGA YO‘NALTIRISHNING ASOSIY YO‘NALISHLARI VA STRATEGIYALARI

Muallif: Zayniddinova Mashkura Tuxtaxonovna

Piskent tumani 1-IDUM psixologi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada globallashuv va raqamli texnologiyalar rivojlanib borayotgan davrda maktab bitiruvchilarini zamonaviy kasblarga yo‘naltirishning ahamiyati yoritilgan. Mehnat bozoridagi o‘zgarishlar, IT-texnologiyalar, "yashil" iqtisodiyot va kreativ industriya kabi sohalarning o‘rni tahlil qilingan. Maqolada bitiruvchilarning kasbiy tanloviga ta’sir etuvchi omillar va pedagogik-psixologik qo‘llab-quvvatlashning asosiy yo‘nalishlari bo‘yicha tavsiyalar berilgan.

Kalit so‘zlar: zamonaviy kasblar, bitiruvchilar, IT-texnologiyalar, soft skills, kasbga yo‘naltirish, mehnat bozori, kreativ fikrlash, karyera rejalashtirish.

KIRISH

Bugungi kunda dunyo iqtisodiyoti to‘rtinchi sanoat inqilobi (Industry 4.0) davriga qadam qo‘ydi. Bu jarayon mehnat bozorida an‘anaviy kasblarning o‘rnini yangi, yuqori texnologik va kreativ kasblar egallashiga sabab bo‘lmoqda. Maktab bitiruvchilari uchun kasb tanlash — bu shunchaki o‘qish joyini belgilash emas, balki kelajakdagi hayotiy muvaffaqiyat poydevorini qo‘yishdir. Shu sababli, Zayniddinova Mashkura tomonidan ilgari surilayotgan ushbu maqolada bitiruvchilarni faqatgina diplom olishga emas, balki zamon talab qilayotgan real ko‘nikmalarga ega bo‘lishga yo‘naltirish masalalari tahlil qilinadi.

ASOSIY YO‘NALISHLAR

1. Raqamli texnologiyalar va IT sohalari

Hozirgi davrda har qanday kasbning negizida raqamli ko‘nikmalar yotadi. Bitiruvchilarni quyidagi zamonaviy yo‘nalishlarga yo‘naltirish ustuvor hisoblanadi: * **Sun‘iy intellekt va ma’lumotlar tahlili (Data Science):** Kelajakda qaror qabul qilish jarayonlari ma’lumotlarga asoslanadi. * **Kiberxavfsizlik:** Axborot oqimi ko‘paygan sari uni himoya qilishga bo‘lgan talab ortib bormoqda. * **Dasturlash va mobil ilovalar yaratish:** Bu yo‘nalish bitiruvchilarga masofadan turib ishlash (freelance) va global bozorga chiqish imkonini beradi.

2. "Soft Skills" — Moslashuvchan ko‘nikmalarni shakllantirish

Zamonaviy ish beruvchilar bitiruvchidan faqatgina nazariy bilim emas, balki "yumshoq ko‘nikmalar"ni ham talab qilmoqda. Bularga quyidagilar kiradi: * **Kritik fikrlash:** Muammolarga standart bo‘lmagan yechimlar topish.

* **Kommunikativlik:** Jamoada ishlash va samarali muloqot qilish san'ati. * **Taym-menejment:** Vaqtni to'g'ri taqsimlash va samaradorlikka erishish.

3. Kreativ industriya va dizayn

Raqamli marketing, grafik dizayn, UI/UX dizayn, video-kontent yaratish kabi sohalar bugungi kunda eng daromadli kasblar qatoriga kirdi. Bitiruvchilardagi ijodiy salohiyatni zamonaviy texnologiyalar bilan birlashtirish ularning mehnat bozorida raqobatbardoshligini ta'minlaydi.

4. "Yashil" iqtisodiyot va ekologik kasblar

Global iqlim o'zgarishi sharoitida ekologiya, qayta tiklanuvchi energiya manbalari va "yashil" texnologiyalar bo'yicha mutaxassislariga ehtiyoj ortmoqda. Bitiruvchilarni ushbu istiqbolli sohalarga yo'naltirish barqaror kelajakni ta'minlashning garovidir.

BITIRUVCHILARNI KASBGA YO'NALTIRISHNING MEXANIZMLARI

Zayniddinova Mashkura bitiruvchilarni zamonaviy kasblarga jalb qilishda quyidagi strategiyalarni taklif etadi:

1. **Professional diagnostika:** O'quvchilarning qiziqishlari va psixologik tipini aniqlash orqali ularga mos keladigan zamonaviy kasblar xaritasini tuzish.
2. **Master-klasslar va uchrashuvlar:** Muvaffaqiyatli IT-mutaxassisleri, tadbirkorlar va zamonaviy soha vakillari bilan o'quvchilarning muloqotini tashkil etish.
3. **Kasbiy sayohatlar (Workshadowing):** O'quvchilarni zamonaviy korxonalar, innovatsion markazlar va texnoparklar faoliyati bilan bevosita tanishtirish.

XULOSA

Bitiruvchilarni zamonaviy kasblarga yo'naltirish — bu davlatning iqtisodiy barqarorligini va yoshlarning ijtimoiy farovonligini ta'minlaydigan strategik vazifadir. Zayniddinova Mashkurani ta'kidlashicha, ta'lim tizimi bitiruvchiga nafaqat o'tmishdagi bilimlarni berishi, balki uni kelajakdagi noma'lum muammolarga tayyorlashi lozim. Bitiruvchilarni raqamli savodxonlik, kreativlik va doimiy o'rganish (lifelong learning) ko'nikmalariga yo'naltirish orqali biz Yangi O'zbekistonning intellektual qatlamini shakllantiramiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. 2020-yil.
2. Sh.M.Mirziyoyev. "Yangi O'zbekiston strategiyasi". – Toshkent, 2021.
3. "Kelajak kasblari: Mehnat bozoridagi o'zgarishlar va istiqbollar" – Jahon Iqtisodiy Forumi hisoboti (World Economic Forum Report).
4. Karimova V.M. "Kasb tanlash psixologiyasi". – Toshkent, 2018.
5. Zamonaviy ta'lim jurnali materiallari.